

Παρατηρήσεις στη ΜΔεφΑθ 3002/2017

Σπύρος Βλαχόπουλος
Καθηγητής Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

Είναι γνωστό στον νομικό κόσμο της χώρας ότι το διοικητικό δικονομικό σύστημα πάσχει από μια, σε πολλές περιπτώσεις «αφόρητη», τυπολατρία. Πολυάριθμες διατάξεις που θεσπίζουν διαφορετικές προϋποθέσεις παραδεκτού (λ.χ. υποχρέωση καταβολής παραβόλων που διαφέρουν από δικαστήριο σε δικαστήριο και από διαφορά σε διαφορά, υποχρέωση πληρωμής αναλογικών παραβόλων, επίδοσης δικογράφων για συγκεκριμένες μόνο διαφορές) και αλλεπάλληλες τροποποιήσεις των βασικών δικονομικών νομοθετημάτων (π.δ. 18/1989, Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας) που συχνά «κρύβονται» σε διατάξεις άσχετες με το κύριο αντικείμενο του νομοσχεδίου. Ειδικά δε όσον αφορά τις φορολογικές υποθέσεις και για λόγους που δεν συνδέονται με την δικαστική προστασία αλλά με την προστασία των ταμειακών συμφερόντων του Δημοσίου, από το 2010 θεσπίστηκε μια νέα «ειδική» δικονομία της «ειδικής» διοικητικής δικονομίας. Με δεδομένη αυτή την πολυνομία και την κακονομία, δεν είναι διόλου απίθανο και για τον πιο επιμελή διάδικο να δει το ένδικο βοήθημά του να απορρίπτεται ως απαράδεκτο, ενώ στη συνέχεια έρχεται συχνά ο νομοθέτης να «διορθώσει» τα όσα ο ίδιος δημιούργησε, θεσπίζοντας για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα διατάξεις περί επανάσκησης ενδίκων βοηθημάτων. Δημιουργούνται έτσι νέα ζητήματα παραβίασης της συνταγματικής αρχής της ισότητας (άρθρο 4 παρ. 1 Συντ) για όσους έτυχε να μην υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των «χαριστικών» αυτών διατάξεων. Η αναπαραγωγή αυτού του «φαύλου» κύκλου δεν εμποδίστηκε ούτε από την διοικητική δικαιοσύνη. Όχι μόνο γιατί τα διοικητικά δικαστήρια αρνούνται να κρίνουν ως αντισυνταγματικές και ανεφάρμοστες δικονομικές διατάξεις που περιέχονται σε άσχετα νομοσχέδια κατά παράβαση του άρθρου 74 παρ. 5 Συντ, αλλά και επειδή δέχθηκαν τη συνταγματικότητα όλων σχεδόν των ετερόκλητων προϋποθέσεων παραδεκτού.

Για όλους αυτούς τους λόγους, είναι πολύ σημαντικές αποφάσεις όπως η σχολιαζόμενη. Γιατί αποδεικνύουν ότι υπάρχουν δικαστές που δεν παγιδεύονται στην τυπολατρία της σύγχρονης διοικητικής δικονομίας και προσβλέπουν στην επίλυση της ουσίας της διαφοράς. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, η δικαστής του Μονομελούς Διοικητικού Εφετείου Αθηνών έκρινε με παρρησία και με παραπομπή στη μειοψηφία των Ολομ ΣτΕ 1583/2010, 3470/2007, 1619/2012 το ζήτημα των δικονομικών συνεπειών της μη καταβολής του παραβόλου 2% επί του αντικειμένου της διαφοράς στις φορολογικές διαφορές (με υποχρέωση καταβολής του 1/3 με την κατάθεση του δικογράφου της προσφυγής) και επιπλέον της υποχρέωσης καταβολής ποσοστού 50% (τώρα πλέον 20%) επί του οφειλόμενου κατά την πρωτόδικη απόφαση φόρου.

Όσον αφορά το παράβολο 2% ειδικά για τις φορολογικές διαφορές, η σχολιαζόμενη απόφαση επισημαίνει καταρχάς το ζήτημα ισότητας που τίθεται «σε σχέση με τις λοιπές διοικητικές διαφορές (στις οποίες το παράβολο καταβάλλεται μέχρι την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης, ενώ, ακόμη και αν δεν προσκομισθεί έως την πρώτη συζήτηση το αποδεικτικό καταβολής του, εφαρμόζεται η διαδικασία του άρθρου 139Α του ΚΔΔ, περί συμπλήρωσης τυπικών παραλείψεων». Περαιτέρω, η απόφαση δέχεται ότι «οι σχετικές διατάξεις περί απαράδεκτου του ένδικου μέσου της έφεσης, στις περιπτώσεις που το

παράβολο ασήμαντου ύψους δεν έχει προκαταβληθεί, δεν είναι εφαρμοστέες ως ανίσχυρες και δεν εμποδίζουν την περαιτέρω εξέταση της έφεσης, αλλά καταλογίζεται το παράβολο στον εκκαλούντα από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, με την απορριπτική επί της ουσίας της υπόθεσης απόφασή του».

Σε σχέση με την υποχρέωση καταβολής ποσοστού 50% (τώρα πλέον 20%) επί του οφειλόμενου κατά την πρωτόδικη απόφαση φόρου, η απόφαση επισημαίνει με ευκρίνεια ότι «η επίμαχη ρύθμιση του άρθρου 22 § 3 του ν. 3900/2010, εισαγόμενη ειδικώς στις 'φορολογικές και τελωνειακές διαφορές' - πέραν του ότι καθιστά τον διοικούμενο, κατά παράβαση της αρχής της ισότητας σε δυσμενέστερη θέση σε σχέση με τις λοιπές χρηματικές διαφορές διοικητικής φύσης – προσβάλλει άμεσα το ως άνω συνταγματικό δικαίωμα [άρθρο 20 παρ. 1 Συντ], ως υπερβαίνουσα τα συνταγματικώς ανεκτά όρια, καθόσον το παραδεκτό της άσκησης του ένδικου μέσου δεν είναι δυνατόν να συναρτάται ούτε να συνδέεται με την προϋπόθεση της καταβολής του ποσού που πηγάζει από την φορολογική υποχρέωση του διοικούμενου, προϋπόθεση που είναι άσχετη προς την καθεαυτή άσκηση του ένδικου μέσου, προς τη λειτουργία των δικαστηρίων και προς την ανάγκη αποτελεσματικής απονομής της δικαιοσύνης».

Συμπερασματικά, η σχολιαζόμενη απόφαση, ανεξαρτήτως των συγκεκριμένων ζητημάτων τα οποία κρίνει, αποτελεί υπόδειγμα δικαστικής ανεξαρτησίας. Ο δικαστής, χωρίς να παραβλέπει και χωρίς να αγνοεί τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, υλοποιεί τη συνταγματική επιταγή περί διάχυτου ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων (άρθρα 93 παρ. 4 και 87 παρ. 2 Συντ) και επιλέγει αιτιολογημένα την ερμηνευτική εκείνη εκδοχή που επιβάλλει η συνείδησή του.